

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 122500 20 Rev
Banjaluka, 25.5.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, vijeće u sastavu sudija: Senad Tica, kao predsjednik vijeća, Biljana Tomić i Gorjana Popadić, kao članovi vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J.M., vlasnik PUR M.T., J.M., N.M. i M.M., svi zastupani po punomoćniku N.P., advokatu iz B., protiv tužene B.S. a.d. B. - u stečaju, koju zastupa punomoćnik B.S., radnik tužene, radi utvrđenja ništavosti ugovora i sticanja bez osnova, vrijednost predmeta spora 100.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 122500 19 Pž od 15.7.2020. godine, na sjednici održanoj dana 25.5.2021. godine donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 122500 19 Ps 2 od 14.6.2019. godine djelimično je usvojen tužbeni zahtjev i utvrđeno da je osnovano potraživanje tužitelja J.M., vlasnika PUR M. iz T. (u daljem tekstu: prvotuzitelj), prema tuženoj, u iznosu od 69.665,12 KM, te je naloženo stečajnom upravniku da ispravi tabelu potraživanja i da navedeno potraživanje uvrsti u priznata potraživanja opšteg isplatnog reda u stečajnom postupku, koji se kod Okružnog privrednog suda u Banjaluci vodi pod brojem: 57 0 St 121495 17 St (stav 1.).

Odbijen je zahtjev da se utvrdi da je ništav Ugovor o kreditu broj: ..., partija broj: ..., zaključen dana 27.7.2012. godine u Banjaluci, između prvotuzitelja i pravnog prednika tužene BIB a.d. B. (stav 2.).

Odbijen je zahtjev da se obaveže tužena, da prvotuzitelju, isplati iznos od 69.665,12 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 31.12.2012. godine do isplate (stav 3.).

Odbijen je zahtjev da se utvrdi da je ništav Ugovor o zasnivanju založnog prava (hipoteke) na nekretninama, broj: OPU: ..., zaključen dana 31.7.2012. godine u L., između pravnog prednika tužene BIB a.d. B., kao založnog povjerioca, tužitelja N.M. (u daljem tekstu: trećetuzitelj), kao založnog dužnika i prvotuzitelja, kao korisnika kredita, te da se odredi brisanje tereta-založnog prava iz C teretnog lista, z.k. ul. broj: 1054 k.o. T., upisanog dana 02.8.2012. godine, pod brojem ... kod Uprave, PJ L. (stav 4.).

Obavezana je tužena da prvotuzitelju nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.282,50 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 14.6.2019. godine do isplate, te je odbijen zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa (stav 5 i 6.).

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 122500 19 Pž od 15.7.2020. godine, žalba tužitelja je usvojena i prvostepena presuda u pobijanom dijelu (stav 2, 4. i 6. prvostepene presude) preinačena tako što je utvrđeno da su ništavi: Ugovor o kreditu broj ..., partija broj ..., zaključen dana 27.7.2012. godine u B., između prvotuzitelja i pravnog prednika tužene BIB a.d. B. i Ugovor o zasnivanju založnog prava (hipoteke) na nekretninama broj: OPU: ..., zaključen

dana 31.7.2012. godine u L., između pravnog prednika tužene BIB a.d. B., kao založnog povjerioca, trećetužitelja, kao založnog dužnika i prvotužitelja, kao korisnika kredita, te da će se na osnovu te presude izvršiti brisanje tereta-založnog prava iz C teretnog lista, z.k. ul. broj 1054 k.o. T., upisanog dana 02.8.2012. godine, pod brojem ... kod Uprave B., PJ L..

Preinačena je i odluka o troškovima postupka u odbijajućem dijelu (stav 6. izreke prvostepene presude) tako što je tužena obavezana da prvotužitelju na ime troškova parničnog postupka isplati, pored iznosa od 3.282,50 KM (iz stava 5. izreke prvostepene presude) i iznos od 6.902,05 KM, a preko ovog iznosa zahtjev je odbijen.

Žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u pobijanom dijelu (stav 1. izreke prvostepene presude).

Blagovremenom revizijom tužena pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešne primjene materijalnog prava i prekoračenja tužbenog zahtjeva. Predlaže da se revizija usvoji i osporena presude preinači (ne kaže kako) ili da se ukine i predmet vrati na ponovni postupak.

Tužitelji nisu odgovorili na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj fazi postupka je zahtjev tužitelja da se utvrdi da je osnovano potraživanje prvotužitelja prema tuženoj, u iznosu od 69.665,12 KM, te da se naloži stečajnom upravniku da ispravi tabelu potraživanja i ovo potraživanje uvrsti u opšti isplatni red; da se utvrde ništavim Ugovor o kreditu, zaključen dana 27.7.2012. godine (bliže opisan u izrekama nižestepeni presuda) i Ugovor o zasnivanju založnog prava (hipoteke), zaključen dana 31.7.2012. godine (bliže opisan u izrekama nižestepeni presuda) na osnovu čega da se odredi brisanje tog založnog prava (hipoteke) i da se obaveže tužena da tužiteljima naknadi troškove parničnog postupka.

U postupku koji je prethodio donošenju nižestepeni presuda pokazalo se nespornim da je dana 29.12.2005. godine zaključen Ugovor o dugoročnom kreditu, za iznos od 1.500.000,00 KM, u kojem je davalac kredita bila RBJE, čiji je pravni sljednik NLB B a.d. B., korisnik kredita preduzeće J. d.o.o. P., a založni dužnici trećetužitelj sa svojim nekretninama (koji je inače bračni supružnik drugotužiteljice, J.M., vlasnice prvotužitelja) i preduzeće V. a.d. P.. Takođe nije sporno da je isto preduzeće J i kod BIB (pravnog prednika tužene) diglo drugi kredit u iznosu od 2.319.656,30 KM.

NLB B a.d. B. je svoje potraživanje po osnovu kredita iz 2005. godine, prenijela na prednika tužene, na osnovu ugovora o ustupanju od 28.5.2012. godine, zajedno sa uknjiženim založnim pravom na nekretninama založnih dužnika. Utvrđen je i redoslijed upisa hipoteke kao sredstva obezbjeđenja urednog vraćanja kredita, tako da je prva po redu upisa hipoteke na nekretninama založnih dužnika po kreditu iz 2005. godine, bila NLB B a.d. B. (koja je to potraživanje kasnije, kako je naprijed rečeno, prenijela na tuženu). Kako korisnik navedenih kredita nije izvršio svoje obaveze preuzete ugovorima o dugoročnim kreditima, u postupku prinudnog izvršenja (koji je pokrenut od strane pravnog prednika tužene BIB), u koji su pristupili svi povjerioci koji su imali potraživanje prema korisniku kredita i založnim dužnicima (u objedinjenom izvršnom predmetu koji se vodio kod Osnovnog suda u Prijedoru pod brojem: 77 0 Ip 015746 09 Ip), su prodane nekretnine založnog dužnika preduzeća V. pa je na taj način potraživanje NLB B a.d. B., po kreditu iz 2005. godine (odnosno tužene na koju je ugovorom od 28.5.2012. godine to potraživanje

preneseno), koje je u tom trenutku iznosilo 1.313.896,41 KM, namireno u cjelini, jer je nekretnina kojom je, upisom hipoteke, jamčeno vraćanje tog kredita, prodana za daleko veći iznos (3.193.200,00 KM), a NLB B (odnosno tužena kao njen sljednik) je bila prvi upisani hipotekarni povjerilac sa pravom da se prva namiri iz iznosa dobijenog prodajom.

Nije sporno da je navedenu nekretninu, kao i neke druge, u tom izvršnom postupku kupila upravo tužena, kao vjerovnik i da su joj te nekretnine predane u posjed, a ZK uredu u P. naloženo da upiše pravo vlasništva u njenu korist, sve na osnovu rješenja o dosudi broj: 77 0 Ip 015746 09 Ip od 11.7.2012. godine. Prema tome, tužena se za predmetno potraživanje, po ugovoru o dugoročnom kreditu od 2005. godine koje joj je preneseno ugovorom od 28.5.2012. godine (koje je u trenutku donošenja rješenja o dosudi iznosilo 1.313.869,41 KM), namirila sticanjem vlasništva na nekretnini koja je daleko veće vrijednosti od njenog potraživanja. Sve saglasno odredbi člana 93. i 94. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14 i 66/18 – u daljem tekstu: ZIP), koje govore o rješenju o dosudi, predaji nepokretnosti kupcu i zaštiti prava kupca. Zato okolnost, da je rješenje o namirenju u ovom izvršnom postupku, o kojem govore odredbe člana 96, 97. i 98. ZIP, doneseno kasnije - 24.12.2014. godine i njegova ispravka 12.6.2015. godine, a na čemu insistira revizija uz tvrdnju da se tek tada mogla smatrati namirenom, nije od uticaja na odluku u ovom sporu. Naime, rješenje o namirenju i uopšte postupak namirenja, bio bi od značaja da je tužena u tom izvršnom postupku svoje potraživanje namirivala iz iznosa dobijenog prodajom založene nekretnine, što ovdje nije slučaj, jer je ona svoje potraživanje, kako je naprijed rečeno, namirila sticanjem prava svojine na nekretnini koju je kao založni povjerilac kupila u izvršnom postupku.

Da je to tako potvrđuje i činjenica da je tužena nakon donošenja rješenja o dosudi od 11.7.2012. godine, dana 17.8.2012. godine, a prije donošenja rješenja o namirenju od 24.12.2014 i 12.6.2015. godine, nadležnom organu dostavila saglasnost za brisanje hipoteke na nekretninama trećetužitelja, kao založnog dužnika, što sigurno ne bi uradila da je potraživanje koje je bilo obezbjeđeno tom hipotekom još uvijek postojalo.

Saglasno odredbi člana 295. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik RS“ broj: 17/93, 3/96, 39/03, 74/04 – u daljem tekstu: ZOO) obaveza prestaje kad se ispuni, te u drugim zakonom određenim slučajevima, a prestankom glavne obaveze gase se jemstvo, zalog i druga sporedna prava. Prema tome, budući da je potraživanje tužene po kreditu od 2005. godine namireno na naprijed opisani način nije bilo potrebe ni osnova da joj prvotužitelj, na ime istog potraživanja, iz dobijenog kredita zaključenog sa tuženom dana 27.7.2012. godine (čije utvrđenje ništavim se traži u ovom postupku), isplati i iznos od 80.030,47 KM. Ponovnom naplatom dijela potraživanja koje je već izmireno, tužena je postala nesavjesni sticalac, pa je dužna da taj iznos vrati, kao stečeno bez osnova, temeljem odredbe člana 210. ZOO. Odnosno, budući da je protiv tužene pokrenut stečajni postupak, ukazuje se osnovanim tužbeni zahtjev u dijelu kojim je traženo da se utvrdi da je osnovano potraživanje, u iznosu od 69.665,12 KM (iznos koji je prijavljen u stečajnom postupku i kako je preciziran tužbeni zahtjev), te da se naloži stečajnom upravniku da ispravi tabelu potraživanja i ovo potraživanje uvrsti u opšti isplatni red, kako su ispravno zaključili i obrazložili i nižestepeni sudovi.

Revizioni (kao i žalbeni) navodi (kojima tužena pravda i valjanost ugovora čije utvrđenje ništavim se traži u ovom postupku) se iscrpljuju u tvrdnji da tužena za namirenje potraživanja po ugovoru o kreditu iz 2005. godine nije saznala donošenjem rješenja o dosudi (11.7.2012. godine), nego tek donošenjem rješenja o namirenju (24.12.2014. godine i ispravka 12.6.2015. godine).

Tužena ne poriče da je svoje potraživanje naplatila u izvršnom postupku (čak i pod uslovom da se to desilo tek donošenjem rješenja o namirenju, a naprijed je objašnjeno da nije tako) kao ni činjenicu da je po istom osnovu primila i iznos od 80.030,47 KM.

Ovakvi navodi, uzimajući u obzir razloge date u ovoj odluci, nisu mogli ishoditi drugačiju odluku ni u odnosu na zahtjev kojim se traži utvrđenje da su ništavi - ugovor o kreditu od 27.7.2012. godine i ugovor o zasnivanju hipoteke od 31.7. 2012. godine.

Naime, kako je potraživanje tužene po ugovoru za koji je trećetužitelj bio založni dužnik (koji je svoje nekretnine ugovorom o poklonu, uz saglasnost tužene, prenio na četvrtetužitelja M.M. (sina), zajedno sa već upisanim teretom) bilo namireno, nije bilo osnova za zaključenje ugovora o kreditu od 27.7.2012. godine, niti ugovora o zasnivanju založnog prava od 31.7.2012. godine kao sredstvo obezbjeđenja tog kredita, što je bio osnovni motiv (da se namiri dug po kreditu iz 2005. godine) za zaključenje tog ugovora, bez obzira što je u samom ugovoru navedeno da se zaključuje za finansiranje trajnih obrtnih sredstava. Drugačije rečeno, tužena je mogla i morala znati da je u izvršnom postupku (u kojem nisu učestvovali tužitelji) namirila svoje potraživanje po ugovoru o dugoročnom kreditu iz 2005. godine i da dug po tom osnovu ne postoji, pa nije bilo osnova za zaključenje ugovora koji su predmet ovog spora, radi namirenja već naplaćenog potraživanja.

Među strankama je bilo nesporno da se ti ugovori sklapaju iz razloga da se „zatvori“ preostali dug po kreditu iz 2005. godine, što potvrđuje i dopis tužene od 25.7.2012. godine, kojim obavještava jemca da postoji nenamiren dio duga za kredit iz 2005. godine. Tokom postupka je bilo sporno samo to da li je dug po kreditu iz 2005. godine, na osnovu rješenja o dosudi, bio namiren u trenutku zaključenja tih ugovora ili je (donošenjem rješenja o namirenju) izmiren tek nakon njihovog zaključenja.

Naprijed je objašnjeno da je u trenutku zaključenja ugovora (27.7. i 31.7.2012. godine), čije poništenje se traži u ovom postupku, već bilo namireno potraživanje po osnovu ugovora o kreditu iz 2005. godine. Dakle, nije postojao osnov za zaključenje ugovora u cilju namirenja tog istog potraživanja. Upravo je tvrdnja tužene da je ostao neizmiren dug i da će se u slučaju da ne bude izmiren, pristupiti prinudnom izvršenju naplatom potraživanja prodajom založenih nepokretnosti trećetužitelja, opredijelila prvotužitelja i trećetužitelja na zaključenje ugovora o kreditu, odnosno ugovora o zasnivanju založnog prava. Zato nije pogriješio drugostepeni sud kada je, pozivom na odredbu člana 53. stav 2. ZOO – koja kaže da ako je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku jednog ugovarača da zaključi ugovor i ako je to drugi ugovarač znao ili morao znati, ugovor će biti bez pravnog učinka – utvrdio ništavim navedene ugovore. Kako dug, zbog kojeg su ti ugovori zaključeni, nije ni postojao u vrijeme njihovog zaključenja, proizlazi da nije postojao ni osnov za njihovo zaključenje, što ih takođe, saglasno odredbi člana 52. ZOO, čini ništavim.

Neosnovano revizija navodi da je pobijana presuda utemeljena na povredama odredaba parničnog postupka, pri čemu uopšte nije navedeno u čemu se te povrede ogledaju, odnosno koja je to odredba parničnog postupka povrijeđena. Takođe, ni jednom rječju se ne objašnjava kako je došlo do prekoračenja tužbenog zahtjeva, iako se i to navodi kao revizioni razlog. Neosnovanost ovakvih navoda slijedi kako iz razloga sadržanih u obrazloženju pobijane presude, tako i iz stanja spisa predmeta. Drugostepeni sud je svoju odluku donio nakon savjesne i brižljive ocjene dokaza,

upravo kako propisuje odredba člana 8. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP), odgovorio je na sve relevantne žalbene navode (član 231. ZPP), te za svoju odluku dao logično i argumentovano obrazloženje (član 191. ZPP) koje prihvata i ovaj sud.

Iz naprijed navedenih razloga odlučeno je kao u izreci, na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Senad Tica

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić